

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér architektonické tvorby / škola prof. Miroslava Šika

TEORETICKÁ ČÁST DIPLOMOVÁ PRÁCE

Macharovo náměstí

Ing. arch. Alžběta Widholmová

M A C H A R O V O N Á M Ě S T Í

Macharovo náměstí je srdcem zahradní čtvrti Ořechovka v Praze. Ač se jmenuje náměstí, náměstím ve skutečnosti není. Těžko takto chápat park obkroužený silnicemi. I přes to z něj lze cítit potenciál - park v přísně komponované čtvrti, tenisové kurty uprostřed, jasné urbanistické osy a dominanty, ospalost suburbie, pospolitost komunity. Tématem mé diplomové práce je zkoumání možností revitalizace tohoto místa a formování jeho architektonického výrazu.

POZADÍ

V místě dnešní Ořechovky se původně rozkládaly barokní zahrady francouzského stylu šlechtice Jana Kryštofa Bořka, tyto zahrady zanikly na konci 18. století. Významná změna přišla s plánem Velké Prahy na počátku 20. století, ten určoval proměnu západní části Prahy v nové rezidenční oblasti ve znamení zdravého bydlení a životního stylu. Ořechovka tak navazovala na vznikající úřednické kolonie v Dejvicích a vilovou čtvrť na Hanspaulce a Babě.



Scott Miller, A family in the Hampstead Garden

Koncepce Ořechovky vzešla z vyhraněného soutěžního návrhu Jaroslava Vondráka a Jana Šenkýře. Odkazuje se na *Garden city movement* formovaný knihou Ebenzera Howarda *Garden Cities Of To-morrow*. Garden city movement se snaží o návrat přirozenosti tak jak ji vidí Rousseau. Město, kde se kloubí práce, bydlení a odpočinek. Zahradní města fungují na základě koláčového dostředného schéma, kde uprostřed stojí významné budovy obklopeny parkem, ze kterých vycházejí třídy obklopeny residenčními budovami.

Macharovo náměstí je právě tímto středem s dominující budovou Kina Ořechovky, která v sobě pohltila veškerou veřejnou vybavenost - kino, restaurace, knihovnu,

obchody, ordinace nebo poštu.

V původním projektu Ořechovky, místo parku měla stát škola, ta však pod tlakem “Spolku Beseda na Vořechovce” nakonec postavena nebyla. Místo ní v roce 1926 vznikl na parcele park s tenisovými kurty, sáňkařská dráha a dětské hřiště. Park byl osově uzavřen pomníkem padlých v I. světové válce. V této podobě zůstal nezměněn až do 70. let, kdy ve spodní části přibyla trafostanice a dočasná klubovna tenisového klubu.

Jsem přesvědčena, že právě tento park s kurty uprostřed je dnes identitou čtvrti, jejím synonymem, i přes to, že je v Praze relativně jedinečným fenoménem.

NÁVRH

Některé architektonické úkoly vyzývají k popření předem jasného prostorového konceptu. Zachovat osu nebo ji popřít. Snažila jsem se oprostit od komponování hmot a chápat venkovní prostor jako by to byl interiér. Pohled člověka je víc než schwartzplan.

Domnívám se, že jedním z problémů Macharova náměstí je neuchopitelnost hierarchie jeho prostorů. Ve svém návrhu se jim tedy snažím dát strukturu. *Ulice, náměstí, park*. Přesouvám a otáčím parkovací stání z ulice na Ořechovce do ulic Západní a Východní a uvolňuji tak prostor pro náměstí. *Ulice, náměstí, park*.

Vytvářím náměstí - usazuji budovu kina Ořechovky na koberec dlažby, který rozprostírám mezi ním a parkem. Doplnuji stávající javorové stromořadí o nové, přidávám další řadu, která navazuje na existující strom. Park posouvám. *Ulice, náměstí, park*.

Zkoumala jsem stávající anglická zahradní města a jejich veřejné prostory, zejména pak Londýnský Hampstead Garden Suburb. Stejně jako Ořechovka byl od počátku koncipován jako suburbie, je protkán sítí parků a zahrad s různou mírou veřejnosti, mnohé z nich mají tenisové kurty. Tyto parky mají vždy jasně definované rozhraní - zeď, živý plot, schody, terasy. Poučení používám do svého návrhu a celý park obehnavám zdí - zídkou. Vytvářím tak veřejnou zahradu za zdí. *Ulice, náměstí, zahrada*. Mé prostředky jsou zdi, ploty, schody, cesty, stromy, keře.

Budova kina Ořechovky je největší a významově nejsilnější budova v okolí. Její přísná symetrie navazuje na dálkovou kompoziční osu, kterou protíná. Tuto osu lze sledovat jako spojnici mezi ním a pomníkem obětem 1. světové války. Mým záměrem bylo tuto osu vizuálně nenarušovat. Procházím-li zahradou, odkrývá se mi výhled na Kino, vše ostatní vidím v druhém plánu.

V Zahradě se nachází dvě budovy - jedna je klubovnou tenisového klubu, druhá je trafostanice s trafikou. Mohly by být umístěny kdekoliv, hrají druhé housle. Klubovna má v sobě kavárnu, veřejné WC přístupné z parku, šatny a zázemí. Oba domy jsou dřevěné s kombinací betonových tvárnic a měděnou střechou. Východiskem byly první tenisové kurty (např. Hardwick house), Golf Club Klánovice, Goodison park v Liverpoolu a střešovická trafika u kostela sv. Norberta. Jurkovič, Lutyens, lázně a sport, asociace na volný čas.

VYÚSTĚNÍ

Zadání *Sport ve městě* byl společný konsens diplomantů a pedagoga. Ambicí je potvrdit sport a aktivní trávení volného času jako legitimní činnost s právem na prostor uprostřed tkáně města. Macharovo náměstí se tudíž nabízí jako příklad, kde volnočasová aktivita může animovat ospalost suburbánního centra. Bylo snadné předpokládat, že jeho zkoumání s sebou ponese velké množství variant, avšak pravoúhlá geometrie hřišť a jejich přesný rozměr, které mi byly jedinou podmínkou, nakonec determinovala geometrii parku. Návrh se tedy spíše zabýval proporcí veřejného prostoru okolo, výhledy, pocitem v parku. Narážím na vlastní limity navrhování a nezkušenost s krajinářskou architekturou, návrh samotné budovy klubu je pak pro mě příjemným odreagováním. Snažím se nedělat rozdíly mezi interiérem a exteriérem.